

2741037707

B

Club Amalya

J

Matěrská mluvnice a čítanka

A nagym. m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter által tót-
ajkú népiskolák számára 102090/910. sz. a engedélyezve

MAGYAR NYELV- ÉS OLVASÓKÖNYV

tótajkú népiskolai tanulók számára.

Az 1907. évi XXVII. t. c. és a nagym. vallás- és közok-
tatásügyi m. kir. miniszter úr által 1908. évi 120-000
sz. alatt kiadott tanításterv és utasítás szerint.

Irta: SZABÓ L.
nyug. isk. igazgató.

Revízia
1985

REVÍZIA
1976

Pedagogická knižnica
J. A. Komenského

0196

257/59

Šetrite knihy!
Nevpisujte do nich poznámek,
nepodtrhujte a nezatrhujte
v nich nič, neboť tým
se knihy poškodzujú!

Minden jog fentartva.

Signatúra :

Čís. prírast. 1 U 19833

Čís. inv. dan. 1983/10

Knižnica Štátneho pedagogického
ústavu v Bratislave.

Első rész.

1. A kis betűk.

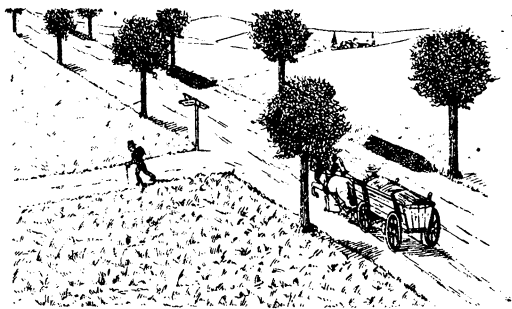
1.

i í, u ú, ü ű, t

itt, út, üt, tű, ú-ti, ü-ti.

i í, u ú, ü ű, t

itt, út, üt, tű, ú-ti, ü-ti.

2.

n, m, e é

*én, mén, ne, nem, mi, mit, min,
mint, ment.*

ti-ni int. ti-ni in-ti net-ti né-né-met.

n, m, e é

*ne, nem, én, mén, mi, mit, int,
mint, ment.*

*ti-ni né-ném. ti-ni né-ném ment. én
nem men-tem.*

3.

v, r

*ív, ír, ví, vî, vív, ver, vér, rét, tét,
túr, rút, túr, vén, név.*

*ne-vev te-ri. né-ném ne-ve i-rén. i-rén
né-ném te-rít.*

V, R

ír, rí, ív, vív, ver, vér, tér, rét,
rút, túr, vén, név, mert, mért.

i-rén rí. mi-ért rí i-rén? mert né-ni
ver-te. mi-ért ver-te né-ni? mert nem
e-vett. é-vi ne-vet-te i-rént. é-vi rút.

4.

O Ó, Ö Ó'

olt, tó, öt, tő, öv, vó, no, ön, nő,
tor, tör, tőr.

ot-tó ó-vó. ve-ron ó-vó-nő. ve-ron ó-vó-
nő ir-ont vett. mit vett ot-tó ó vó? ot-
tó ó-vó ö-vef vett.

O Ó, Ö Ó'

orr, ró, rom, tor, tót, tő, öt, őt,
ont, önt, ör, tör, tőr, tor, tört.

er-nő e-vett. mit e-vett **er-nő**? **er-nő**
tú-rót e-vett, mit i-vott? **er-nő** ru-mot
i-vott. **tó-ni** nem e-vett tú-rót, nem
i-vott ru-mot.

5.

l, b

*el, le, el, lé, ol, lá, öl, lö, eb, be,
bél, bor, bór, olt, balt.*

*e te-tön ve-réb ült. be-nő le-lőt-te. be-
nő több itt te-le-lő ve-re-bet lött e té-
len. be-nő lö-vő.*

l, b

tél, telt, lel, tol, toll, bor, bör,
bér, bél, búb, bűn, lent, bent,
lomb, bont.

be-nő ver-te **e**-le-mért. **b**e-nő ne-ve-
let-len. **ti**-bor bí-ró úr bör-tön-be ve-
tet-te **b**enőt. **b**e-nő rítt. el-len-ben **e**-
le-mér ne-ve-tett. nem ve-ri őt töb-
bé **b**e-nő.

6.

a, á

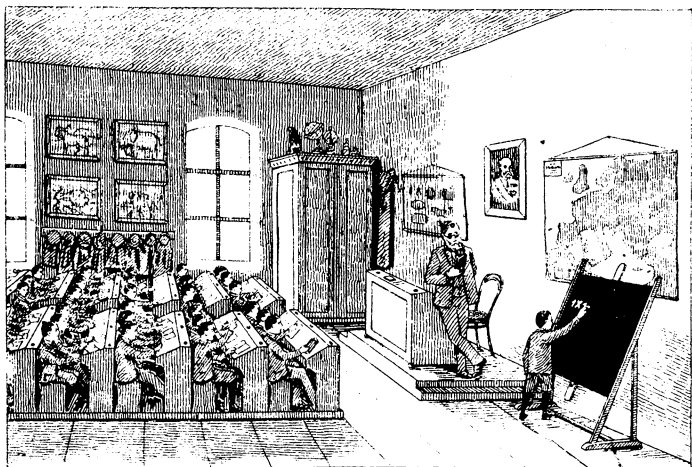
áll, lát, tül, láb, bál, bal, báb, var,
vár, varr, írt, tart.

bé-la ta-nu-ló. **bé**-la írt. **bé**-la ma a táb-
lá-ra öt be-tűt írt. én már több be-tűt
ír-tam ma a táb-lám-ra, mint **bé**-la.

a, á

rab, bab, báb, láb, bál, bal, tál,
lát, varr, vár, ránt, lant.

ba-rát, ta-lá-ló, ár-tat-lan.

a tanteremben.

a tanító úr tanít. a tanító úr a tanteremben tanít. a tanuló tanul. a tanuló a tanteremben tanul. a tanteremben tábla van. a tábla mellett áll a tanuló. a tanuló a táblán ír. a

tanuló a táblára **a** betűt ír. a táblán
vonal van.

a betűt tanultam ma, ráírtam a táblára,
a tanítóm mutatta. a tábla vonalára.

7.

d, j, g

lúd, dúl, dél, dör, vaj, váj, bai, báj,

gög, meg, még, gem.

de-lej-tű, ga-naj-gö-dör.

*a lúd maggal él. még mivel él a lúd? a lúd
jó állat. a ludat nem való bántani. a lúd
gágog. lúdtól tanul a liba. mit tanul tőle?*

gágogni meg magot enni.

d, j, g

**dúl, lúd, rúd, dúl, dől, tej, vaj,
jaj, jog, jég, vad, vád, tag, tág.**

don-gó, jég-da-rab, gou-do-lat-jel.

a lúd.

a lúd madár. a lúdon toll van. a lúd
tolla dunnába való. a lúd tolla me-
leget tart. a lúd éjjelen át ólban van.
a vadlúd vándormadár. a vadlúd
télire melegebb tájra vándorol. a tél
elmultával megint eljön ide.

8.

f, z, s

*fa, fás, fel, fél, víz, rás, víz, tűz,
was, sáv, sas, sás.*

fő-zés, for-rás-víz, fi-ze-tés.

*a legtöbb fa erdőn terem. a jó fiú nem bántja
a fiatal fát. a fa tűzénél főzi édes mamám
az ételt. az ételt isten adja. jó az isten, jót ad.*

f, z, s

faj, fáj, döf, föld, mez, méz, gáz,
gaz, főz, sóz, ser, rés, sért, fest.
fü-zes, ser-fő-ző, fel-fe-de-zés.

a fa.

a fa a földből nő. van almafa, diófa, fűzfa és még másféle fa. az almafa lombosfa. a fűzfa is lombosfa. van tűlevelűfa is. a vén fa vastag. a fiatal fa nem vastag. ültess fát és viseld gondját!

9.

p, h, k

*pál, lap, hal, hall, hál, méh, pléh,
kép, pök, kar, kár, vak, vák.*

po-hár-nok, pök-hen-di.

sok udvaron van kút. a kútból vizet húznak. a vizet néhol puttonban, néhol pedig korsóban tartják. a friss víz üdítő és jó ital. addig jár a korsó a kútra, míg el nem törik.

p, h, k

por, pór, lap, láp, hat, hát, hon,
sok, kos, rak, rák, köp, pök.
pléh-kard, po-hán-ka, pók-há-ló.

a kikelet.

kikeletkor a nap melegebben kezd
sütni. hó és jég elolvad. a fák fa-
kadnak. lassankint kinőnek a leve-
lek is. a virágok illatoznak. a fű
között apró bogárkák zümmögnek
a bokrok fölött pillangók röpködnek.
a méhek kijönnek köpüikből. az ének-
lőmadarak dalától hangzik erdő, liget.

a madárka víg dalával,
a virágok illatával
telve a mező és erdő,
mikor a kikelet eljő.

10.

C, CS, CCS

*cél, élc, csel, cök, kóc, arc, rács, csap,
csáp, csepp.*

ci-pő-csat, cse-cse-mő.

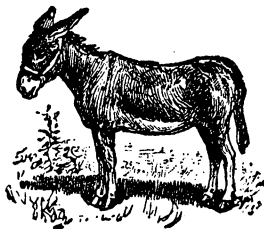
*a macska állat. a macska egeret fog. azért tart-
ják háznál. a macska fiának, cicuska a neve. a
macska miákol. cincognak az egerek, ha macskát
nem sejtenek.*

C, CS, CCS

cet, cél, léc, konc, comb, csűr,
csőr, csel, löcs, csak, roncs,
ronts, bánts.

cin-cér, csacs-ka, ci-co-ma, csi-csó-ka.
kulccsal — kulcs-csal.

a csúfolódó.

csacsi állott a piacon, facölöphez köt-
ve. épp akkor járt arra laci s lábá-
val meglökte. né bánts, kérte őt a
csacsi. én se bántlak téged miért is
bántalmazod azt, aki nem ~~et~~ néked?
de lacika kicsúfolta s a fülét is húzta.
ezt csacsink már megsokalta s jól
oldalba rúgta. lacika a földre bukott

s nem tudott felkelni. lábát törte s kocsin kellett őt hazavitetni. látod, mondta a mamája sírva, most megjártad. máskor, te csintalan fiú, a csacsit ne bántsad.

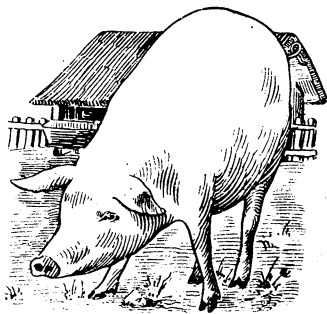
11.

SZ, SSZ, ZS

sző, ősz, szűcs, csűsz, szak, zsák, zsír,

viss, rossz, rossz.

zsúp-szal-ma, rozs-ka-lász.

a disznó húst és zsírt szolgáltat az embernek. a disznó igen hasznos állat. a disznót nem szabad bántani. ki a disznót bántalmazza, rossz szívét az elárulja.

SZ, SSZ, ZS

szel, szél, nesz, szén, nász, szán,
zsír, rizs, zsold, zseb, törzs, rossz.

rozs-liszt, szal-ma-zsák, ma-zso-la-szö-lő.

hosszú   hosz-szú, össze — ösz-sze.

a kis halász.

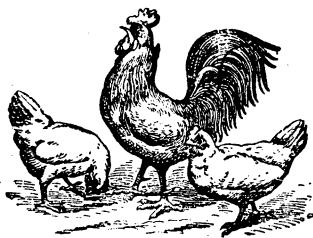
dezső hosszú pálcára zsineget, erre meg
acélhorgot kötött. a horogra gilisztát
szúrt. azután a vízbe tartotta. pisztráng
észrevette a gilisztát és — zsupsz —
bekapta. de vesztére. a horog a szá-
jába akadt. a pisztráng fogva volt.
dezső kihúzta és hazavitte. otthon
zsuzsi nénye megfőzte uzsonnára.

ty, tty, gy, ggy

tyúk, pinty, ponty, petty, agy, ágy;

gyűr, rügy, gyöngy.

tyúk-begy, gyer-tya-gyuj-tás.

a tyúk tojásaival és húsával használ az embernek.

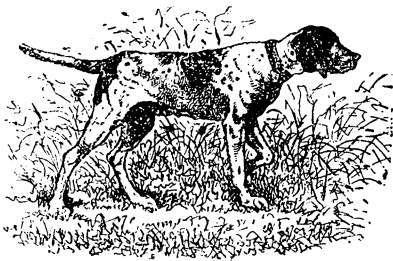
a tyúk kodácsol. a tyúk így kodácsol: kot-kot-kot-

kot-kot-ko-dács, minden napra egy tojás. a tyúk

párja a kakas. vak tyúk is talál néha gyöngyöt.

ty, tty, gy, ggy

ponty, pinty, tyúk, konty, fütty,
ágy, áldj, adj, megy, meggy,
gyer-tya, gyöngy-tyúk, nagy-a-tya.
hattyú = haty-tyú, faggyú = fagy-gyú.

a kutya és a pajkos gyermek.

Egy gyermek, mikor csak tehetett, a kis kutyát kínoztta, kergette. a kutya nem vette ezt tréfának. nekiugrott a gyermek karjának. megharapta és a gyermek jajgatott; de hát miért is bántja az állatot? hagyott volna a kutyának békét. rossz tettének látja most rossz végét.

13.

ly, lly, ny, nny

ily, oyy, lyuk, mély, gally, nyál,
nyál, nyél, lény, könny.

rás-poly, nyug-tat-vány.

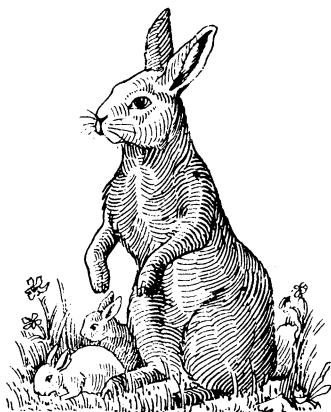
*a fenyő erdeifa. a nyárfa és a nyírfa is erdeifák.
ezek nem olyan magasak, mint a fenyő. a nyírfa
vékony gallyaiból seprők készülnek. új seprő jól seper.*

ly, lly, ^{zi}ny, nny

lyuk, mely, mély, félj, ölyv,
nyál, lány, nyel, nyél, meny,
menny, menj, szenny.

nya-va-lya, nyo-szo-lyó-lány.

annyi = any-nyi, gallyak = galy-lyak.

a nyúl.

a nyúl, feje gömbölyded. gömbölyű szeme nagy, füle hosszú, szája bajuszos, felső ajaka asított, hátulsó lábai hosszabbak, mint az első. selyempuha szőrét finom kápok készülnek. nyáron növényekkel él. télen megrágja a fiatal csemetéket. csak ősszel és télen vadásznak nyulakra. húsából pecsenyét készítenek.

a nyúl fél az embertől.

nyuszi, nyuszi, nyulaeskám
ne fuss tőlem, nincs puskám.
van énnekem egyebem,
friss káposztalevelem.

14.

ikerszók.

apró-cseprő, ákom-bákom, birzes-borzas, cók-mók, csűr-csavar, dérrrel-durral, előbb-utóbb, étlen-szomjan, fűrfarag, girbe-görbe, gyim-gyom, hímez-hámoz, izeg-mozog, ímmel-ámmal, jár-ke, kézről-kézre, lót-fut, lyik-lyuk, mézes-mázos, néha-napján, nyakrafőre, omlik-bomlik, ötöl-hatol, piff-puff, ront-bont, sír-rí, szájról-szájra, tarkabarka, úton-útfélen, ügyes-bajos, véges-végig, zeg-zug, zsong-bong.

II. A nagy betűk.

1.

a A, á Á, v V

Anna, Akos, Arpád,

Vilmos, Vince, Vilmu.

Ahol nincs, ott ne keress. Vér nem válik vízzé.

a A, á Á, v V

**Arad, Árva, Árokszállás,
Várkony, Visegrád, Verőce.**

Asztal.

Az asztal bútor. Az asztalnak van lapja, főlkja és négy lába. Az asztalt az asztalos készíti. Van négyszögű és kerek asztal. Az asztalt arra használják, hogy egyenek és írjanak rajta. Vannak tehát ebédlő- és íróasztalok.

Van négy lábam, de azért
még se tudok járni.

A szobának közepén
szoktam én csak állni.

2.

„ N, m M

Nándor, Nani, Nelli,

Márton, Mihály, Mária:

*Nem mind arany, ami fénylik. Nyugtával dicsérd
a napot. Munka után édes a nyugalom.*

n N, m M

Nagyszombat, Nógrád, Nyitra,
Murány, Mezőtúr, Makó, Maros.

Méh.

A méh mézet gyűjt. Azért nagyon hasznos rovar. A méhnek van hegyes fegyvere, a fulánkja. Aki bántja, azt érzékenyen megszúrja vagy megcsípi vele. A méh kasban lakik. A méhtenyésztés nagyon jövedelmező. Nem minden méh gyűjt mézet. A méhek zümmögnek vagy zsonganak.

A kis méhecskének
Van hegyes fegyvere.
Ne is bántsa senki,
Mert megcsípi vele.

J

3.

i J, j J

Illés, István, Imre,
Jézus, József, János.

Idővel a vas is megvásik. Jóból is megárt a sok.

i I, j J

Igló, Igmánd, Ipolyság,
Jászberény, Jókő, Jászó.

Iskola.

Az iskola épület. Az iskolába, tanulni já-
runk. Azért mi tanulók vagyunk. Itt a ta-
nító úr sok jóra és szépre tanít minket.
Jó gyermek örömet jár iskolába. Isko-
lában jól viseli magát. Az iskolában sok-
féle bútor és eszköz van. Jó gyermek nem
rongálja azokat.

Iskolába járok.

Már tanuló vagyok.

A tanítómtól sok

Jót s szépet tanulok.

4.

z Z, zs Zs

Zalán, Zoltán, Zakariás,

Zsuzsi, Zsolt, Zsigmond.

*Zabkenyér is jó, ha más nincs. Zsák is meglesi
a foltját.*

Z Z, ZS ZS

Zenta, Zilah, Zomber,

Zsolna, Zsibó, Zsadány.

A háládatos Zoltán.

Zoltán atyja öreg és beteges volt. Nem tudott dolgozni. Nagyon szegények voltak. Zoltán, mikor elvégezte az iskolát, elment szolgálni. Zoltán a kapott bérnek egyik részét odaadta atyjának. Másik részét a takarékpénztárba vitte. Nagy szorgalmával és takarékoságával vagyont szerzett. Most öreg szülőit magához vette. Zoltán háládatos volt. Az ilyen gyermeket Isten megáldja.

Aki a szülőit tiszteli, szereti,

Isten áldását az bizvást remélheti.

5.

u U, ú Ú, ü Ü, ú Ú

Ulrik, Ubald, Ulrika,

Uvár, Üvöske, Ugek.

Utas embernek nem nehéz a kenyér. Úgy él, mint hal a vízben. Úgyes ember a jég hátán is megél.

u U, ú Ú, ü Ü, ú Ú

Ungvár, Ugocsa, Újvidék,

Ürmény, Üzbég, Ürgeteg.

Az udvarias gyermekek.

Udvard községen keresztül ment egyszer egy vándor ember. Az utcán találkozott Ubald és Üvöske nevű gyermekekkel. Jó gyermekek, kérdi, merre vezet az út Üzbégre? Ubald és Üvöske készségesen megmutatták neki az utat. Azután udvariasan köszöntve visszafordultak és hazamentek. Az udvarias gyermeket mindenki szereti.

Udvarias, ha vagy, Iparkodjál tehát,
Úgy szeret mindenki. Mint illik, az lenni.

6.

k K, h H
Katalin, Kálmán, Károly,
Henrik, Hajnalka, Hugó.

Ki korán kel, aranyat lel. Hamar munka ritkán jó.

k K, h H

**Kolozsvár, Kassa, Komárom,
 Hédervár, Harkány, Hernád.**

A becsületes Károly.

Károly egy koronát talált az utcán. Károly megörült neki s hazaszaladt vele. Az utcán szemközt jött vele Henrik, aki keservesen sírt. Miért sírsz? kérdi őt Károly. Azért sírok, válaszolt, mert elvesztettem a pénze-
 met. Károly megnyugtatta kis pajtását, mondván: Nesze, itt a pénzed; én találtam meg. Károly örült, hogy a talált pénzt vissza-
 adhatta Henriknek. Károly becsületes volt.

Ha valamit találsz,

ne tartsd meg magadnak!

Add vissza, különben

tolvajnak tartanak.

7.

c C, es Cs
Cecilia, Cézár, Cili,
Cserhát, Csaba, Csongrád.

*Cigány is a maga lovát dicséri. Csalánba nem
üt a mennykő.*

c C, es Cs

Cinkota, Cegléd, Cibakháza,
Csíkszereda, Csorvás, Csantavér.

A jószívű leányka.

Cili édes anyjától egy darab vajas kenyeret kapott uzsonnára. Cili éhes volt, azért nagyon megörült neki. Ugyanakkor jött arra egy öreg ember s megállt a leányka előtt. Mi járatban van bácsika? kérdi őt Cili. „Isten nevében“ járok kéregetni, mondta, mert már nem tudom munkával megkeresni kenyeremet. Cilinek megesett a szíve a szegény emberen s kenyerét ketté törve, a nagyobbik felét neki adta. Cili jószívű leányka volt.

Aki kenyerét a szegénnyel megosztja,
Áldását az Isten attól meg nem vonja.

8.

e E, é É

Endre, Elek, Erzsébet.

Elemér, Endre, Evike.

Egy fecske nem csinál nyarat. Észk nem árulnak
a vásáron.

e E, é É

Eger, Esztergom, Endrőd,
Élesd, Érsekújvár, Érsemjén.

A póruljárt Endre.

Endre pajkos és rossz fiú volt. Nem fogadott szót. Endrét azért a tanító úr többször megpírongatta. Endre ezt zokon vette s dacból sokszor napokig nem ment iskolába. Egész idejét a mezőn és az erdőn töltötte. Egyszer az erdőn járva, fészket látott meg egy magas fán. Endre egykettőre felmászott s kezdte a madarakat kiszedni a fészekből. Épp akkor jött arra az erdész úr. Mikor Endre megpillantotta, ijedtében leesett a fáról és lábát törte.

Endre egész életére béna maradt.

Aki nem hallgat a tanító szavára,
Elhiheti nekem, hogy nem lesz hasznára.

9.

o O, ó Ó, ö Ö, ő Ő

Ottó, Orbán, Oszkár,

Örzsike, Ödön, Ottília.

Olesó / húsnak hig a Teje. Ökör szánt a lónak.

o O, ó Ó, ö Ö, ő Ő

Orsolya, Oszkár, Orbán,

Óvár, Ökrös, Ökörmező.

A jó Örzsike.

Örzsike, amint reggel felkel, megmosdik, megfésülködik és felöltözködik. Azután imádkozik és megeszi reggelijét. Evés után szüleinek kezét csókol, köszön és iskolába megy. Örzsike mindig kellő időben van az iskolában. Ő jól tudja, hogy a tanító néni nem szereti a rendetlen gyermekeket. Örzsike az iskolában is jól viseli magát. Örzsikét ezért a tanító néni gyakran megdicséri. Oh beh örül is ennek Örzsike. Hát még szülei hogy örülnek jó kis leányuknak. Édes jó szülőid úgy örülnek neked, Ha, amit kívánnak, örömmel megteszed.

10.

y G, gy Gy
 Gergely, Géza, Gábor,
 Győző, Gyuri, György.

Gazda szemé)hizlalja a jószágot. Gyenge tücsök-
 nek is hangos a szava.

g G, gy Gy
 Galgóc, Galánta, Gödöllő,
 Gyöngyös, Gyula, Győr.

A kis gögös.

Géza gazdag szülők gyermeke volt. Ez büszkévé és gögössé tette úgyannyira, hogy szegényebb sorsú tanulótársaival szóba se állt. Egyszer az iskola udvarán játszani hívta őt a szomszédék Gyurkája. Mit, mondta, veled menj játszani, kinek kopott a ruhád? Gyurkának ez nagyon fájt és szegényében sírni kezdett. Mikor a tanító, úr sírása okát megtudta, Gézát nagyon megpírongatta. Géza elszégyelte magát s. megfogadta, hogy ezentúl mindenkivel szemben barátságos és udvarias lesz.

Aki embertársát, Azt előbb vagy utóbb Mert szegény, lenézi, Hasonló sors éri.

11.

t T, f F

Tamás, Teréz, Tivadar,
Farkas, Ferenc, Flóra.

Túzzel nem jó játszani. Tyúk is kikaparja a titkot. Fekete tehénnek is fehér a teje.

t T, f F

Trencsén, Temesvár, Tátrafüred,
Fehértemplom, Félegyháza, Fót.

Tél és tavasz.

Tél és tavasz évszakok. Télen hó esik. Télen hideg van. Fűtik a szobákat. Folyók, patakok és tavak befagynak. Fiúk és lányok csuszkálnak és korcsolyáznak a jégen. Télen téli ruhát viselünk/hogy meg ne fázunk. Tavasszal elolvad a hó és jég. Fák és füvek kizöldülnek. Fecskék és gólyák megérkeznek. Fészket rak a madár. Fűrj pitypalattyol a vetésben. Fülemlile énekel a bokorban. Tulipán és jácint virít a kertben. Földművesek szántanak és vetnek.

Nagyon szeretem a telet,
Kivált, ha szánkálni lehet.
A tavasznak nincsen párja,
Azt mindenki alig várja.

12.

S, I L

Sáros, Sára, Szidi,
Lajos, László, Lőrinc.

*Sok beszédnek sok az alja. Száz szónak is egy a vége.
Lassan járnj, tovább érsz. Lyukas pénz nem kelendő.*

s S, I L

Sárospatak, Surány, Szolnok,
Lugos, Lipótvár, Losonc.

A vigyázatlan leányka.

Szidi, Lajos és Lőrinc testvérek voltak. Egyszer egyedül voltak otthon. Szülők a mezőn arattak. Mielőtt reggel a munkába mentek, meghagyták Szidinek, hogy vigyázzon két kisebbik testvérére. Hogy pedig hazulról el ne mehessenek, rájuk zárták az ajtót. A gyermekek egy darabig játszottak. Mikor Lajos és Lőrinc belefáradtak a játékba, Szidi lefektette őket, ő pedig

kiment a konyhába „főzőcskét“ játszani. Sajnos, vesztére. Vigyázatlanságából vékony ruhácskája a meggyújtott gyufától tüzet fogott, minek következtében segítség híján odaégett.

Nem gyermek kezébe való
A gyufa vagy másképp gyújtó.
Mert, amily hasznos portéka,
Olyan veszedelmes néha.

13.

p P, r R

Péter, Pál, Piroška,

Petősi, Pexső, Rózsika.

*Pálnak mondom, Péter is érthet belőle. Rend a
lelke mindennek.*

p P, r R

Pozsony, Pécs, Párkány,
Rákos, Rába, Rózsahegy.

Pillangó.

Pillangó repkedett a réten. Palika meg akarta fogni. Ámde a pillangó ügyes volt és elrepült. Ne bántsát szegénykét, rimánkodott neki Rózsika nénje. Palika csak nem hallgatott Rózsika kérő szavaira. Palika tovább is üldözte, de még se foghatta meg. Palika haragos volt. Palika sírt haragjában. Palikát otthon édes anyja jól leszidta, miközben ezt mondta:

Rossz, lelketlen gyermek az,
Pillangót ki bántalmaz.

14.

b B, d D

Böske, Bálint, Béla,

Dani, Dénes, Dorottya.

Botból nem lesz borotva. Dobbal nem lehet verebet fogni.

b B, d D

Budapest, Baranya, Beregszász,

Debrecen, Dunaföldvár, Dráva.

A szófogadatlan Béla.

Béla és Dani testvérek voltak. Béla, pajkos és szófogadatlan, de Dani szelíd és jó fiú volt. Egyszer a patak partján játszottak. Beh jó volna megfürdeni, mondá Béla. Hideg még a víz, megfáznál benne, intette őt Dani. Dehogy fázom, szólt Béla s már is levetkezett és a vízbe ugrott. Béla nem fogadta meg Dani jó tanácsát. Bezzeg meg is fizette az árát. Béla a hideg vízben meghült és nagybeteg lett. Orvos is járt hozzá. Béla sokáig feküdt betegen. Csakis Böske nénje gondos ápolásának köszönhetette, hogy ismét jobban lett. Béla belátta hibáját s megfogadta, hogy ezentúl engedelmes és jó lesz.

Fogadd meg a jó tanácsot,
Javadra lesz, majd meglátod.

15.

Tanulás előtti ima.

Jó Atyánk, jó Istenünk,
Dolgainkban légy velünk!
Áldj meg, hogy ez az óra,
Vezessen minket jóra! Ámen.

Tanulás utáni ima.

Köszönjük, jó Atyánk, neked,
Hogy dolgunkat megáldottad.
Add, hogy mindig a jót tegyük,
Úgy, amint te parancsoltad. Ámen.

Második rész.

Beszédgyakorlatok.

Dicsértessék az Úr Jézus Krisztus!
(Mindörökké Ámen.)

Jó reggelt!

jó napot!

jó estét!

jó éjt!

alázatos szolgája

ajánlom magamat

kezét csókolom

állj fel!

ülj le!

álljatok fel mindnyájan!

kezeket összetenni!

imádkozzunk!

üljetek le!

jöjj ide!

hogy hínak?

engemet N. N.-nek hínak

hogy híják atyádat?

atyámat N. N.-nek híják

hogy híják anyádat?

anyámat N. N.-nek híják

menj a helyedre!

csendesen üljetek!

vigyázzatok!

dobré ráno!

dobrý deň!

dobrý večer!

dobrú noc!

služobník

porúčam sa

ruku boskávam

staň hore!

sadni si!

staňte hore všetci!

ruky složiť!

modlíme sa!

sadnite si!

poď sem!

jako sa voláš?

ja sa volám N. N.

jako sa volá tvôj otec?

môj otec sa volá N. N.

jako sa volá tvoja matka?

moja matka sa volá N. N.

choď na miesto!

sedte ticho!

dajte pozor!

I. Az iskola.

1.

Ez iskola. Az is iskola. Az iskola nagy. Az iskola **kicsiny**. Az iskola magas. Az iskola alacsony. Az iskola emeletes. Az iskola földszintes.

Beszédgyakorlatok.

Mi ez? *) Mi az? Milyen az iskola? Milyen az iskola még? Milyen még az iskola?

2.

Az iskola emeletes vagy földszintes. Ez az iskola emeletes. Az az iskola földszintes. Ez az iskola nagy. Az az iskola kicsiny. Ez az iskola magas. Az az iskola alacsony.

Beszédgyakorlatok.

Milyen az iskola? Milyen ez az iskola? Milyen az az iskola? Milyen ez az iskola? Milyen az az iskola?

3.

Ez emeletes iskola. Az földszintes iskola. Ez nagy iskola. Az **kis** iskola. Ez magas iskola. Az alacsony iskola.

Én iskolásgyermek vagyok ;
Szorgalmasan tanulgatok.
Jó tanítót szeretem ;
Amit meghagy, megcselekszem.

Társaimmal összeférek ;
Soha senkit meg nem sértek.
Jó és illemtudó vagyok ;
Mindig is ilyen maradok.

*) A táblára egy földszintes és egy emeletes iskolát rajzolunk s azokra mutatva kérdeztünk.

Beszédgyakorlatok.

Milyen iskola ez? Milyen iskola az? Milyen iskola ez?
Milyen iskola az?

4.

Ez itt könyv. Az ott toll. A könyv hasznos.
A toll is hasznos. A papír is hasznos. A könyv
szögletes. Az írka is szögletes.

Itt a könyvem, itt van, itt;

Beszél nekem valamit.

Azt beszéli:	Mert ha rája
Ne szaggassam;	Nem vigyázok,
Éjjel, nappal	Jó szülőmnek
Rendbe tartsam.	Kárt csinálók.

Beszédgyakorlatok.

Mi ez itt?*) Mi az ott? Milyen a könyv? Milyen a toll is?
Milyen a papír is? Milyen a könyv? Milyen az írka is?

5.

Ez itt a tábla. Az ott a tinta. A tábla fe-
kete. A tinta is fekete. A papír fehér. A kréta
is fehér. A vonal vörös. A palatábla törékeny.
A palavessző is törékeny. A vonalzó egyenes. A
vonalzó vékony. A vonalzó lapos is.

Feketére szokták	Úgy lehet krétával
A táblát mázolni:	Rajt' írni s számolni.

Beszédgyakorlatok.

Mi ez itt? Mi az ott? Milyen a tábla? Milyen a tinta is?
Milyen a papír? Milyen a kréta is? Milyen a vonal? Milyen
a palatábla? Milyen a palavessző is? Milyen a vonalzó? Mi-
lyen a vonalzó még?

*) A könyvet felmutatjuk s úgy kérdezzük.

8.

A tanuló tanul. A figyelmes tanuló tanul.
A jó tanuló tanul. A szorgalmas tanuló tanul.
A pajkos és rossz tanuló nem tanul. A hanyag
és rossz tanuló fecseg. A jó tanuló nem fecseg.
A tanító parancsol. A jó tanuló engedelmeskedik
(szót fogad).

Jó s szorgalmas gyermek Tudom, az életben
Akarok én lenni; Hasznát fogom venni.

Beszédgyakorlatok.

Mit csinál a tanuló? Milyen tanuló tanul? Még milyen tanuló tanul? Milyen tanuló nem tanul? Mit csinál a hanyag és rossz tanuló? Milyen tanuló nem fecseg? Mit csinál a tanító? (Ki parancsol?) Milyen tanuló engedelmeskedik? Mit csinál a jó tanuló?

9.

Évike fon. Terka sző. Amália horgol. Gizella köt. Róza hímez. Mari varr. Mihály rajzol és fest. — Kati ügyes. Lajos ügyetlen. — Amália leánygyermek (leány). Amália leánynév. Gizella, Évike és Terka is leánynevek. Mihály figyermek (fiú): Mihály fiúnév. Lajos és József is fiúnevek. Róza leánytanuló. Mari és Kati is leánytanulók. József fiútanuló. Ferenc és János is fiútanulók.

Fiúknak, lányoknak Igly fogja majd őket
Illik jóknak lenni, Mindenki kedvelni.

Beszédgyakorlatok.

Mit csinál Évike? Mit csinál Terka? Mit csinál Amália? Mit csinál Gizella? Hát Róza mit csinál? Hát Mari? Hát Mihály? Kati milyen? Hát Lajos? Mi Amália? Milyen név Amália? Milyen nevek Gizella, Évike és Terka is? Mi Mihály? Milyen név Mihály? Hát Lajos és József? Milyen tanuló Róza? Hát Mari és Kati? Milyen tanuló József? Hát Ferenc és János milyen tanulók?

10.

A tanítók beszélnek. A tanítók tanítanak. A tanítók magyaráznak. A tanítók kérdeznek is. A tanítónők is magyaráznak és kérdeznek. A tanulók felelnek. A tanulók figyelnek. A tanulók hallgatnak. A tanulók írnak. A tanulók olvasnak, rajzolnak és imádkoznak is. A tanulók számolnak és énekelnek is. — A tanulók tanulnak. A figyelmes tanulók tanulnak. A jó tanulók tanulnak. A pajkos és rossz tanulók nem tanulnak. A rossz tanulók fecsegnek. A jó tanulók nem fecsegnek. A tanítók parancsolnak. A jó tanulók engedelmeskednek.

Jó tanítóm tanít engem   Azért kérem a jó Istent,
Sok jóra és szépre,   Hogy áldja meg érte.

Beszédgyakorlatok.

Mit csinálnak a tanítók? Mit csinálnak a tanítók még? Még kik magyaráznak és kérdeznek? Mit csinálnak a tanulók? Mit csinálnak a tanulók még? Milyen tanulók tanulnak? Még milyen tanulók tanulnak? Mit csinálnak a tanítók? (Kik parancsolnak?) Milyen tanulók engedelmeskednek?

11.

iskolában — vo škole — fából való — z dreva

Az iskolában pad van.*) Az iskolában asztal is van. A pad fából van. Az asztal is fából van. A pad hosszú és szögletes. Az asztal kerek vagy szögletes. Szék és szekrény is van az iskolában.

*) A tanuló mindig megmutatja a tárgyat, melyről beszél vagy olvas

A szék keskeny és alacsony. A szekrény széles és magas. A földgömb gömbölyű. A térkép négyszögű.

Fából van az asztal,   Asztalos készíti
Fából van a pad is;   Ezt is meg amaszt is.

Beszédgyakorlatok.

Mi van az iskolában? Mi van még az iskolában? Miből van a pad? Miből van az asztal is? Milyen a pad? Hát az asztal milyen? Mi van még az iskolában? Milyen a szék? Milyen a szekrény? Milyen a földgömb? Hát a térkép milyen?

12.

ra, re, n, an, on, en, ön—na.   ról, ről, val, vel—s, so.
ba, be—do.   ból, ből—z, zo.

A tanító megy. A tanító az iskolába megy. A tanuló is az iskolába megy. A tanító az iskolában tanít. A tanuló az iskolában tanul. A tanuló könyvből tanul. A tanuló tábláról is tanul. A tanuló a táblán ír, számol és rajzol. A tábla fából van. A tanuló a táblára krétával ír. Van palatábla is. A tanuló a palatáblára palavesszővel ír. A tanuló irkába is ír. A tanuló az irkába tollal és írónnal ír.

Szorgalmasan járok   Leckémet is mindig
Én az iskolába,   Meg szoktam tanulni
S figyelek tanítóm   Igy fogok én, mondja
Előadására.   Szülöm, boldogul.

Beszédgyakorlatok.

Mit csinál a tanító? Hová megy a tanító? Hová megy a tanuló is? Mit csinál a tanító az iskolában? Hát a tanuló mit csinál az iskolában? Miből tanul a tanuló? Még miről tanul a tanuló? Mit csinál a tanuló a táblán? Miből van a tábla? Mivel ír a tanuló a táblára? Hát a palatáblára mivel ír? Mivel ír a tanuló az irkába?

13.

Az iskolában padok **vannak**. Az iskolában asztalok is vannak. A padok hosszúak és szögletesek. Az asztalok kerekék vagy szögletesek. Székek és szekrények is vannak az iskolában. A székek keskenyek és alacsonyak. A szekrények szélesek és magasak. A földgömbök gömbölyűek. A térképek négyszögűek.

Hasznos bútor a szekrény — asztalos csinálja.

Nem is jó az a gyermek, aki megrongálja.

Beszédgyakorlatok.

Mik vannak az iskolában? Mik vannak még az iskolában? Milyenek a padok? Milyenek az asztalok? Mik vannak még az iskolában? Milyenek a székek? Milyenek a szekrények? Milyenek a földgömbök? Milyenek a térképek?

14.

A tanítók **mennek**. A tanítók az iskolába mennek. A tanulók is az iskolába mennek. A tanítók az iskolában tanítanak. A tanulók az iskolában tanulnak. A tanulók könyvből tanulnak. A tanulók tábláról is tanulnak. A tanulók a táblán írnak, rajzolnak és számolnak. A táblák fából vannak. A tanulók a táblára krétával írnak. Vannak palatáblák is. A tanulók a palatáblára palavesszővel írnak. A tanulók irkába is írnak. A tanulók az irkába tollal és írónnal írnak.

Mikor írni tanultam,

Palavesszővel írtam;

De hogy már írni tudok,

Tollal s írónnal írok.

Kezdetben csak táblára

Írtam, most már irkába.

Irok is oly betűket,

Hogy öröm nézni őket.

Beszédgyakorlatok.

Mit csinálnak a tanítók? Hová mennek a tanítók? Hová mennek a tanulók is? Mit csinálnak a tanítók az iskolában? Mit csinálnak a tanulók az iskolában? Miből tanulnak a tanulók? Még miről tanulnak a tanulók? Mit csinálnak a tanulók a táblán? Mivel írnak a tanulók a táblára? Mivel írnak a palatáblára? Hát az írkába mivel írják?

15.

A könyv taneszköz. A számológép is taneszköz. A körző rajzeszköz. Az írka íróeszköz. A toll is íróeszköz. Az írka papírból van. A toll acélból van. A körző acélból és sárgarézéből van. A pad bútor. A pad iskolabútor. Az asztal is iskolabútor. Az iskolabútor hasznos. Az iskolabútort nem szabad rongálni.

Az iskolabútorok   Ki azokat rongálja,
Nagyonis hasznos dolgok.   Higgyétek, hogy megbánja.

Beszédgyakorlatok.

Mi a könyv? Mi a számológép is? Mi a körző? Mi az írka? Milyen eszköz a toll? Miből van az írka? Hát a körző miből van? Mi a pad? Milyen bútor a pad? Milyen bútor az asztal is? Szabad-e az iskolabútort rongálni?

16.

A könyvek taneszközök. A számológépek is taneszközök. Az írják íróeszközök. A tollak, táblák és írónok is íróeszközök. A körzők rajzeszközök. Az írják papírból vannak. A tollak acélból vannak. A körzők acélból és sárgarézéből vannak. A padok bútorok. A padok iskolabútorok. Az

asztalok, székek és szekrények is iskolabútorok. Az iskolabútorok hasznosak. Az iskolabútorokat nem szabad rongálni.

A számológépnek
Igen nagy a haszna.

Ügyesen számolni
Tanulunk mi rajta.

Beszédgyakorlatok.

Mik a könyvek? Mik a számológépek is? Mik az irkák? Milyen eszközök a tollak, táblák és írónok? Milyen eszközök a körzők? Miből vannak az irkák? Miből vannak a tollak? Hát a körzők miből vannak? Mik a padok? Milyen bútorok a padok? Milyen bútorok az asztalok, a székek és a szekrények is? Milyenek az iskolabútorok? Szabad-e az iskolabútorokat rongálni?

17.

(én) vagyok — ja som

(te) vagy — ty si

(ő) van — on, ona, ono je

(én) látok — ja vidím

(én) járok — ja chodím

(te) látsz — ty vidíš

(te) jársz — ty chodíš

(ő) lát — on, ona, ono vidí

(ő) jár — on, ona, ono chodí

írónt — ceruzu

körzőt — kružidlo

képet — obraz

tollat — pero

szivacsot — hubu

Én tanuló vagyok. Te is tanuló vagy. Ő is tanuló. Én iskolába járok. Te is iskolába jársz. Ő is iskolába jár. Én az iskolában vagyok. Te is az iskolában vagy. Ő is az iskolában van. Én az iskolában látok könyvet, irkát, írónt, körzőt, szivacsot és krétát. Te látsz táblát, asztalt, széket, szekrényt és padot. Ő lát képet, földgömböt és számológépet.

Én már jó nagyocska vagyok,
Iskolába járogatok.
Ott magamat jól viselem,
Soha rosszat nem cselekszem.

Szorgalmasan is tanulok.
Már sok mindenfélét tudok.
Derék ember lesz belőlem,
Ha lusta vagy, tanulj tőlem.

Beszédgyakorlatok.

Mi vagy te? Milyen tanuló vagy te, fiú- vagy leánytanuló?
Hát ő milyen tanuló? Hová jársz te? Hát ő hová jár? Hol
vagy (te)? Hát ő hol van? Mit látsz (te) az iskolában? Hát
ő mit lát?

18.

(mi) vagyunk — my sme (mi) látunk — my vidíme
(ti) vagytok — vy ste (ti) láttok — vy vidíte
(ők) vannak — oni, ony sú (ők) látnak — oni, ony vidia

(mi) járunk — my chodíme
(ti) jártok — vy chodíte
(ők) járnak — oni, ony chodia

Mi tanulók vagyunk. Ti is tanulók vagytok.
Ők is tanulók. Mi iskolába járunk. Ti is isko-
lába jártok. Ők is iskolába járnak. Mi az isko-
lában vagyunk. Ti is az iskolában vagytok. Ők
is az iskolában vannak. Mi az iskolában látunk
könyveket, irkákat, irónokat, körzőket és sziva-
csokat. Ti láttok táblákat, asztalokat, székeket
és padokat. Ők látnak képeket, földgömböket és
számológépeket.

Itt vagyok az iskolába'.
Nem járok ide hiába.
Jól tanulok, iparkodom.
M megbánni sohase fogom.

Beszédgyakorlatok.

Mik vagytok ti? Milyen tanulók vagytok ti? Hát ők milyen tanulók? Hová jártok ti? Hát ők hová járnak? Hol vagytok ti? Hát ők hol vannak? Mit láttok ti az iskolában? Hát ők mit látnak?

19.

(én) ülök — ja sedím   (én) megyek — ja idem
 (te) ülsz — ty sediš   (te) megy — ty ideš
 (ő) ül — on, ona, ono sedí   (ő) megy — on, ona, ono ide
 (én) köszönök — ja pozdravím
 (te) köszönsz — ti pozdraviš
 (ő) köszön — on, ona, ono pozdravuje

Kinek — komu?

a tanító úrnak — pánu učitelovi

Én padban ülök. Te is padban ülsz. Ő is padban ül. A tanító úr az asztal mellett széken ül. Tanulás után imádkozom. Azután a tanító úrnak köszönök és hazamegyek. Az illedelmes és udvarias tanuló köszön. A nevetlen és rakoncátlan tanuló nem köszön. Az illedelmes és udvarias tanuló jó. A nevetlen és rakoncátlan tanuló rossz. A jó tanulót szeretik. A rossz tanulót nem szeretik.

Köszöntsed a tanítodat,   Légy háladatos iránta;
 Mint egyik jóakaródat!   Mert az illem úgy kívánja.

Beszédgyakorlatok.

Hol ülsz te? Hát ő hol ül? Hol ülök én (a tanító)? Mit csinálsz tanulás után? Hát azután mit csinálsz? Milyen tanuló köszön? Milyen tanuló nem köszön? Milyen az illedelmes és udvarias tanuló? Milyen a nevetlen és rakoncátlan tanuló? Milyen tanulót szeretnek? Milyen tanulót nem szeretnek?

20.

(mi) ülünk — my sedíme

(ti) ültök — vy sedíte

(ők) ülnek — oni, ony sedia

(mi) megyünk — my ideme

(ti) mentek — vy idete

(ők) mennek — oni, ony idu

(mi) köszönünk — my pozdravíme

(ti) köszöntök — vy pozdravíte

(ők) köszönnek — oni, ony pozdravujú

Mi padban ülünk. Ti is padban ültök. Ők is padban ülnek. A tanító urak az asztal mellett széken ülnek. Tanulás után imádkozunk. Azután a tanító úrnak köszönünk és hazamegyünk. Az illedelmes és udvarias tanulók köszönnek. A neveletlen és rakoncátlan tanulók nem köszönnek. Az udvarias és illedelmes tanulók jók. A neveletlen és rakoncátlan tanulók rosszak. A jó tanulókat szeretik. A rossz tanulókat nem szeretik.

Udvarias gyermek

Meg is dicsérik őt

Köszön mindenkinek.

Érte az emberek.

Beszédgyakorlatok.

Hol ültök ti? Hát ők hol ülnek? Hol ülnek a tanító urak? Mit csináltok tanulás után? Hát azután mit csináltok? Milyen tanulók köszönnek? Milyen tanulók nem köszönnek? Milyenek az udvarias és illedelmes tanulók? Milyenek a neveletlen és rakoncátlan tanulók? Milyen tanulókat szeretnek? Milyen tanulókat nem szeretnek?

21.

az asztal-(nak) része — čiaszka stola
 az asztal-(nak) részei — čiaszky stola

Ez pad. A pad részei: az ülés, az asztal-
 lap, a könyvespolc és a lábdeszka. Az asztal. Az
 asztal részei: a (asztal) lap, a fiók és a lábak. A
 szék részei: a hát, az ülés és a lábak. A könyv
 részei: a fedelek, a hát és a lapok. Az iskola-
 tábla részei: a tábla, az állvány és a szegek. A szá-
 mológép részei: a keret, a sodronyok, a golyók és
 a lábak. A palatábla részei: a keret és a kőlap.

<i>Ezt az én kis könyvemet</i>	<i>Én pedig hűségesen</i>
<i>Jó tanítóm adta,</i>	<i>Fogadok szót neki.</i>
<i>S hogy tanuljak belőle,</i>	<i>Nem bánja meg egyik se.</i>
<i>Szigorún meghagyta.</i>	<i>Ki példám követi.</i>

Beszédgyakorlatok.

Mi ez? Melyek a pad részei? Mi az? Melyek az asztal
 részei? Hát a szék részei melyek? Melyek a könyv részei?
 Melyek az iskolatábla részei? Melyek a számológép részei?
 Hát a palatábla részei melyek?

22.

egy 1	öt 5	kilenc 9
kettő, két*) 2	hat 6	tíz 10
három 3	hét 7	tizenegy 11
négy 4	nyolc 8	húsz 20

Római számjegyek.

I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XX.

*) Főnév előtt két használatos.

Kije van — koho má?

Kije van a gyermeknek — koho má dieťa?
a gyermeknek tanítója van — dieťa má učiteľa
a gyermeknek szülei vannak — dieťa má rodičov

Mije van — čo má?

az embernek orra van — človek má nos
az embernek kezei vannak — človek má ruky
az embernek lábai is vannak — človek má aj nohy

Az embernek van feje. Az embernek nyaka, törzse, két keze és két lába is van. A padnak van ülése, asztallapja, könyvespolca és lábdeszkája. Az asztalnak van lapja, fiókja és négy lába. A széknek van háta, ülése és négy lába. A könyvnek van háta, sok lapja és két fedele. Az iskolatáblának van táblája, állványa és két szege. A számológépnek vannak sodronyai, golyói, lábai és kerete. A palatáblának van kerete és kőlapja.

Minden gyermeknek van	Az egyik gondozza,
Két jóakarója:	A másik oktatja;
Az édes szülője	Isten őket ezért
És jó tanítója.	Sokáig megtartsa!

[Beszédgyakorlatok.

Mije van az embernek? Mije van még az embernek? Mije van a padnak? Milyen részei vannak az asztalnak? Hát a széknek? Mije van a könyvnek? Mije van az iskolatáblának? A számológépnek? Milyen részei vannak a palatáblának? Hány feje van az embernek? Hány lába van az embernek? Hány keze van az embernek? Hány lába van az asztalnak? [Hát a széknek? Hány fedele van a könyvnek? Hány levele van a könyvnek? (sok). Hány sodronya van a számológépnek? Hány golyója van a számológépnek? (sok). Milyen alakja van a fejnek? Milyen alakja van az asztal lapjának? Hát a szék ülésének? Milyenek a golyók?

23.

kezem — moja ruka	lábam — moja noha
kezed — tvoja ruka	lábad — tvoja noha
keze — jehó, jej ruka	lába — jehó, jej noha
kezünk — naša ruka	lábunk — naša noha
kezetek — vaša ruka	lábatok — vaša noha
kezüik — jejich ruka	lábuk — jejich noha

Kinek van — kto má?

a tanítónak van — učiteľ má

nekem van tollam és könyvem — ja mám pero a knihu
 neked van tollad és könyved — ty máš pero a knihu
 neki van tolla és könyve — on, ona, ono má pero a knihu
 nekünk van tollunk és könyvünk — my máme pero a knihu
 nektek van tollatok és könyvetek — vy máte pero a knihu
 nekik van tolluk és könyvük — ony, oni majú pero a knihu

van-e (neked) irónod? — máš (ty) ceruzu?

van-e (neki) táblája? — má (on) tabulu?

van-e (nektek) keresztetek? — máte (vy) križ?

van-e (nekik) tintájuk? — majú (oni, ony) atrament?

Van nekem egy kis könyvem,	Szeretem is könyvemet,
Könyvesboltban vettem.	Sehol ott nem hagyom;
Ez csakhamar megtanít	S mint jó gyermekhez illik,
Magyar szóra engem.	Épen s tisztán tartom.

24.

A test részei.

mim van? — čo mám?   mink van? — čo máme?

mid van? — čo máš?   mitek van? — čo máte?

mije van? — čo má?   mijök van? — čo majú?

Nekem van fejem, törzsem, két kezem és két lábam. Fejemen van a haj, az arc, a homlok, a két halánték, a két fül, a két szem, az

orr és a száj. Szememmel látok. Fülemmel hallok. Orrommal szagolok. Számmal eszem, iszom és beszélek. Számban vannak a fogak és a nyelv. A fogakkal megrágom az ételeket. Nyelvemmel izlelek. Nyelvem csak egy van. Fogam sok van. A lábamom járok. A kezemmel írok, rajzolok és számolok, azaz dolgozom. Van jobbkezem és balkezem, jobblábam és ballábam. A kezeken és lábakon ujjak vannak. Jobbkezemen öt ujj van. Balkezemen is öt ujj van. Öt ujj meg öt ujj az tíz ujj. Szemed s füled kettő van, Sokat láss és sokat hallj, Szád pedig csak egy. Ámde ne fecsegy!

Beszédgyakorlatok.

Mi van neked (mid van?) Hol van a fejed? Hol van a nyakad? Hol van a törzsed? Hol van a kezed? Hol van a lábad? Melyik a jobbkezed? Melyik a balkezed? Melyik a jobblábad? Melyik a ballábad? Mi van a fejedben? Hol van a haj? Hol van az arc, a halánték, a szem, a fül, az orr, a száj? Mit csinálsz a szemekkel? Mit csinálsz a fülekkel? Mit csinálsz az orroddal? Mit csinálsz a száddal? Mik vannak a szájban? Mit csinálsz a fogakkal? Mit csinálsz a nyelvvel? Hány nyelvvel van? Hány fogad van? Mit csinálsz a lábodon? Mit csinálsz a kezekkel? Mik vannak a kezeken és lábakon? Hány ujj van a jobbkezeden? Hány ujj van a balkezeden? Mennyi öt ujj meg öt ujj?

25.

A család.

Nevem N. N. Nekem két nevem van: vezetéknévem és keresztnévem. N. a vezetéknévem és N. a keresztnévem. Atyámnak a neve N. N. Anyámnak a neve N. N. Fivestvéremnek a neve N. N. Nőtestvéremnek a neve N. N. Atyám és

anyám szüleim. Szüleimet szeretem. A szülők és a gyermekek együttvéve családot képeznek. A családdhoz tartoznak a rokonok is. Ezek a nagyszülők (nagyatya és nagyanya), a nagybátya és a nagynéne. Én nagyszülőimnek az unokája, nagybátyámnak és nagynénémnek az unokaöccse (unokahúga) vagyok.

*Apa, anya és gyermekek, amig együtt élnek,
Addig lesz igazán boldog a családi élet.*

Beszédgyakorlatok.

Mi a neved? Hány neved van? Melyik a vezetékneved? Melyik a keresztnéved? Mi atyádnak a neve? Mi anyádnak a neve? Van-e fítestvéred? Hát nőtestvéred van-e? Hány fítestvéred van? Hány nőtestvéred van? Mondd meg a neveiket! Mik neked atyád és anyád? Szereted-e szüleidet? Mit képeznek a szülők és a gyermekek együttvéve? Kik tartoznak még a családdhoz? Kije vagy te nagyszüleidnek? Kije vagy te nagybátyádnak és nagynénédnek?

26.

Kinek nincs — kto nemá? mije nincs — čo nemá?

Pálnak nincs — Pável nemá   sem-sem — ani-ani

a szegénynek nincs pénze — chudobný nemá peňazi

a szegénynek nincs kenyere — chudobný nemá chleba

a szegénynek sem pénze, sem kenyere nincs —

chudobný nemá ani peňazi, ani chleba

nekem nincs bundám — ja nemám bundu

neked sincs bundád — ty tiež nemáš bundu

neki sincs bundája — on, ona, ono tiež nemá bundu

nekünk nincs kucsmánk — my nemáme koženú čiapku

nektek sincs kucsmátok — vý tiež nemáte „ „

nekik sincs kucsmájok — ony, oni tiež nemajú „ „

*Segítsd embertársadat,   Meglásd, megáld tégedet
Hogyha nincsen pénze.   A jó Isten érte.*

27.

Mit csinálnak a mesteremberek ?

Nekem van kabátom, mellényem és nadrágom. A kabát **ruha**. A mellény és a nadrág is ruha. A kabátot, a mellényt és a nadrágot szabó készíti. A kabátot, a mellényt és a nadrágot férfi-szabó készíti. Nőttestvéremnek nincs nadrágja. Nőttestvérem szoknyát visel. A szoknyát női-szabó készíti. Van tehát férfi-szabó és női-szabó. A szabó mesterember (kézmíves) vagy iparos. Van még sok más iparos. Igy: cipész, asztalos, kovács, lakatos, kalapos, szűcs, takács, kőmíves, ács stb. A cipész cipőt és csizmát csinál. Az asztalos ágyat, széket és szekrényt csinál. A kovács patkót csinál. A lakatos zárat (lakatot) és kulcsot készít. A kalapos kalapot készít. A szűcs bundát és sapkát csinál. A takács vásznat sző. A vászonból gatyát (lábravalót) és inget varrnak. A kőmíves házat épít.

Kézmíves, ha igyekezik,
Pénzre virrad, pénzre fekszik.

Beszédgyakorlatok.

Mi van neked (mid van)? Mi a kabát? Mi a mellény és a nadrág is? Ki készíti a kabátot, a mellényt és a nadrágot? Milyen szabó készíti a kabátot, a mellényt és a nadrágot? Van-e nőtestvérednek is nadrágja? Mit visel nőtestvéred? Ki készíti a szoknyát? Milyen szabó van tehát? Mi a szabó? Nevezd még iparosokat! Mit csinál a cipész? Mit csinál az asztalos? Mit csinál a kovács? Mit készít a lakatos? Mit készít a kalapos? Hát a szűcs mit csinál? Mit csinál a takács? Mit varrnak a vászonból? Mit csinál a kőmíves?

28.

Az iskola külső részei: a fedél vagy tető és a falak; belső részei: a tanterem (tanterem). A tanterem részei: a falak, a mennyezet és a padló. A falakban vannak ajtók és ablakok. Az ajtón be- és kijárunk. Az ablakon át világosság és friss levegő jön be a tanterembe. A falak és a mennyezet fehérek, a padló barna. A tető lejtős, a falak függőlegesek, a mennyezet és a padló vízszintesek. A tető fából való. A mennyezet és a padló is fából valók. A falakat téglából, vályogból, kőből, homokból és mészből építik. Néhol földből is verik a falakat. Vannak fából való falak is. Az iskolaudvaron tornaszerek vannak. Ezeken tornázunk (testgyakorlatozunk). Az iskolaudvaron játszunk is. Néha katonásdit játszunk, néha meg labdázunk. Játék közben nem illik verekedni vagy civakodni.

A községünkben van

Egy igen kedves ház:

A templommal szemközt

Lévő iskolaház.

E házba kétszer is

Áldd meg, ó Istenem,

Járunk be naponta;

E házat mindenha.

Itt tanít tanítóink

Ne engedd, hogy veszély

Sok hasznos dologra.

Érje azt valaha.

Beszédgyakorlatok.

Melyek az iskola külső részei? Melyek az iskola belső részei? Melyek a tanterem részei? Hány fala van a tanteremnek? Mik vannak a falakban? Hány ablaka van a tanteremnek?

Hány ajtaja van a tanteremnek? Mi jön be az ablakon át a tanterembe? Milyen színe van a falaknak? Hát a mennyezetnek és a padlónak milyen színük van? Milyen a tető? Milyenek a falak? Független-e a mennyezet is? Hát a padló milyen? Miből való a tető? Hát a mennyezet és a padló miből valók? Miből építik a falakat? Néhol miből verik a falakat? Milyen falak vannak még? Mik vannak az iskolaudvaron? Mit csináltak ezeken? Még mit csináltak az iskolaudvaron? Mit játszottok? Illik-e játék közben verekedni vagy civakodni?

II. A ház.

1. A lakás.

A házban lakunk. A házban egy vagy több szoba, konyha, éléskamra és fáskamra van. A szobában sokféle bútor van. Ilyenek: asztal, szék, szekrény, ágy, pamlag stb. A bútor hasznos. Nem is szabad rongálni. A konyhában takaréktűzhely van. Ezen főzik az ételeket. Ételnék mondjuk a levest, a húst, a pecsenyét és a főzeléket. A konyhában kemence is van. Kemencében sütik a kenyeret és a kalácsot. Az éléskamra rendesen a konyha mellett van. Itt tartja édes anyánk a húst, a szalonnát, a tejet, a vaját, a zsírt. Ezek élelmiszerek. Sok ház alatt pince van. Pincében tartják a zöldséget, a bort és a sört. A fáskamrába rakják a fát. A fával tüzelünk. A szoba fölött van a padlás. A padláson szárítják a fehérneműt.

Tiszta és rendes legyen a szobád,
Dicséretet így hoz mindenkor rád.

Beszédgyakorlatok.

Mit csinálunk a házban? Mi van a házban? Nektek hány szobátok van? Mi van a szobában? Milyen a bútor? Szabad-e a bútort rongálni? Mi van a konyhában? Mit csinálnak ezen? Mit mondunk ételnek? Mi van még a konyhában? Mit csinálnak a kemencében? Mit tart édes anyátok az éléskamrában? Mik ezek? Mi van sok ház alatt? Mit tartanak a pincében? Mit raknak a fáskamrába? Mit csinálunk a fával? Mi van a szoba fölött? Mit csinálnak a padláson?

2. Az udvar.

A háznak rendesen udvara is van. A mi házunknak is van (?) udvara. Az udvaron van istálló, ól, szín és néhol csűr és akol. Istállóban lakik: a ló, a tehén, az ökör és a szamár. Ólban lakik a disznó (disznóól), a kecske (kecskeól), a kacsavagy ruca és a lúd (lúdól). A tyúkok a padláson hálnak. A juhok akolban hálnak. Az udvaron és a házban kutya és macska is van. Ezeknek nincs külön lakásuk. A színben tartják a kocsit, a szánt, az ekét, a boronát vagyis a gazdasági eszközöket. A csűrbe rakják a szénát, a sarjút és a lucernát (lóherét). Néhol az udvaron kút is van. A kútban víz van. A vizet isszuk. A víz a legegészségesebb ital. A háznál élő állatokat háziállatoknak nevezzük. A háziállatok igen hasznosak. Az állatot nem szabad bántani.

*A háziállatnak igen nagy a haszna;
Rosszúl is cselekszik, aki bántalmazza.*

Beszédgyakorlatok.

Mije van rendszeren a háznak? Van-e a ti házatoknak is udvara? Mi van az udvaron? Mik laknak istállóban? Mik laknak ólban? Hol hálnak a tyúkok? Hol hálnak a juhok? Mi van még az udvaron és a házban? Van-e a kutyának és a macskának külön lakása? Mit tartanak a színben? Mik ezek? Mit raknak a csürbe? Mi van még némely udvaron? Mi van a kútban? Mit csinálunk a vízzel? Mi a víz? Miknek nevezzük a háznál élő állatokat? Milyenek a háziállatok? Szabad-e az állatot bántani?

3. A kert.

Sok ház mellett kert is van. A kert be van kerítve. A kerítésen kapu vagy ajtó van. Ezen járnak be a kertbe. Nekünk is van kertünk. Kertünket **tavasszal** felássuk. Azután bevetjük különféle magvakkal. Úgy terem a sokféle zöldség. Ha **nyáron** sokáig nem esik, kertünket öntözzük. Virág, szőlő és sok fa is van kertünkben. A fákon jóízű gyümölcs terem. Ilyen: a cseresznye, alma, körte, szilva, barack stb. A legtöbb gyümölcs **ősszel** érik. A szüret is ősszel van. **Télen** semmi se terem a kertben. Télen a föld pihen.

*Jó eledel a gyümölcs,
Mindenki szereti.*

*Ültessen hát gyümölcsfát,
Aki csak teheti.*

Beszédgyakorlatok.

Mi van sok ház mellett? Mi van a kerítésen? *Mit csinálunk ezen?* Van-e nektek is kertetek? *Mit csináltok kertetekkel tavasszal?* Azután *mit csináltok?* Mi terem úgy? *Mit csináltok, ha nyáron sokáig nem esik?* Mi van még kertetekben? *Milyen gyümölcs terem a fákon?* Nevezz gyümölcsfélét! *Mikor érik a legtöbb gyümölcs?* Mi van még ősszel? *Télen is terem-e valami a kertben?* *Mit tesz a föld télen?*

III. A templom.

1.

A templom (egyház) Isten háza. A templom nagyobb a háznál. A templomban imádkozunk. Ünnepkor többször napjában járunk a templomba. Legnagyobb ünnepek: karácsony, husvét, pünkösd és úrnap. Karácsonykor született Krisztus urunk. Husvétkor feltámadt. A templomban miséz, esket, keresztel, prédikál és gyóntat a tisztelendő úr s orgonál és énekel a kántor (tanító) úr. A templomban van oltár, szószék, több feszület, orgona és sok szent zászló. A templomnak tornya van. A toronyban harangok vannak. Ezekkel harangoz a harangozó vagy egyházfi. Némely toronyban **óra** is van. Az órának lapja van. Az óralapon van két mutató és körben tizenkét római számjegy I-től XII-ig. A kis mutató az órákat, a nagy mutató a perceket jelzi. Egy órában hatvan perc van. A torony tetején kereszt van. Némely tornyon kakas vagy csillag van. A mi tornyunkon . . . . van. A templomban nem szabad beszélgetni.

Ima a hazáért.

<i>Hozzád fohászkodom,</i>	<i>Adj neki bőséget</i>
<i>Világ alkotója:</i>	<i>Mind a két kezeddél!</i>
<i>Légy édes hazámnak</i>	<i>Kincsetérő kedvét,</i>
<i>Kegyess pártfogója.</i>	<i>Ó Uram, ne vedd el!</i>

Beszédgyakorlatok.

Mi a templom? Milyen a templom? Mit csinálunk a templomban? Mikor járunk többször napjában a templomba? Melyek a legnagyobb ünnepek? Ki született karácsonykor? Mikor támadt fel? Mit csinál a tisztelendő úr (pap, lelkész) a templomban? Mit csinál a kántor úr a templomban? Mi van a templomban? Mije van a templomnak? Mik vannak a toronyban? Mit csinál a harangozó vagy egyházi a harangokkal? Mi van még némely toronyban? Mije van az órának? Mik vannak az óralapon? Mit jelez a kis mutató? Mit jelez a nagy mutató? Hány perc van egy órában? Hány perc van egy fél órában? Hány perc van egy negyed órában? Hány órát és percet mutatnak a mutatók most, vagyis mennyi most az idő? Mi van a torony tetején? Mi van némely tornyon? Mi van a mi tornyunkon, kereszt, kakas vagy csillag? Szabad-e a templomban beszélgetni?

2.

A mi templomunk római katolikus. Mi . . . val-
ág. evangélikus. lásuak vagyunk. Vannak más vallású emberek is. Így: görögkatolikus és görögkeleti vallásuak, reformátusok, izraeliták stb. A mi templomunkban tót nyelven tartatik az istentisztelet. A mi anyanyelvünk tót. Van még más nyelv is. Így: magyar, német, román, szerb stb. Magyarul mindnyájunknak kell tanulni, mert Magyarországon lakunk és magyar honpolgárok vagyunk. Vallásáért (hitéért) vagy nyelvéért senkit se szabad gyűlölni.

Hitéért, nyelvéért

Ne gyűlöljünk senkit.

Szeressünk, tiszteljünk

Testvéreként mindenkit.

Egy Istent imádunk,

Egy hazánk van nekünk;

Becsüljük meg egymást,

Boldogok úgy leszünk.

Beszédgyakorlatok.

Milyen a mi templomunk? Milyen vállalásuk vagyunk mi? Milyen vallásu emberek vannak még? Milyen nyelven tartatik az istentisztelet a mi templomunkban? Melyik a ti anyanyelveitek? Milyen nyelv van még? Miért kell mindnyájatoknak magyarul tanulni? Szabad-e valakit vallásáért vagy nyelveért gyűlölni?

IV. A község.

Az én falum.

A község: város vagy falu. Az én községem **falu**. Falumnak N. a neve. Itt születtem és itt lakom is. Édes szüleim és rokonaim is itt laknak. Azért falumat nagyon szeretem. A mi házuk mellett más házak is vannak. A házak sorban állnak egymás mellett. A két házsor közt van az utca. Az utca **közepén** van a kocs út. A házak mellett van a gyalogút. Falum nem nagy. Házaik nagyrészt földszintesek. Tótajkú lakói leginkább földművelő és állattenyésztő parasztemberek. Van az enyémnél nagyobb község is. Ennek **város** a neve. A városban már emeletes házak is vannak. Lakói közt sok a tanult ember (tanító, ügyvéd, orvos), a kereskedő és az iparos. A városban **sárok** is vannak. A vásáron árulnak (eladnak) és vásárolnak (vesznek). A vásárt a **piactéren** tartják. Falum végén van a **temető**. Ide temetik a halottakat. A temetőben sok sírdomb van. A temetőt azért sírkertnek is hívják. Minden sír mellett van egy síremlék: fejfa vagy sírkő. Ezen áll annak

a neve, aki ott nyugszik. Némely sír mellett szomorúfűzfa is van. Falum mellett patak folyik. A patakon át **híd** vezet. — Minden községnek van **előljárósága**. Az előljáróságot képezik: a **biró**, a **jegyző** és az **esküdtek**. Az előljáróság a községházán van.

*Kedves nekem az-én falum, Akármerre járok-kelek,
Kedves a vidéke. Ide visszavágyom,
Kedves képét belevéstem És ha a sors úgy kívánja,
Szívem közepébe. Vérrrel is megváltom.*

Beszédgyakorlatok.

Mi a község? Mi a te községed, város-e vagy falu? Mi neve a faludnak? Hol születted? Hol lakol te? Kik laknak még itt? Szereted-e a faludat? Mik vannak a ti házatok mellett? Hogyan állnak a házak? Mi van a két házsor közt? Mi van az utca közepén? Mi van a házak mellett? Milyen a falud? Milyenek a házai? Mik a lakói leginkább? Milyen község van még? Mi ennek a neve? Milyen házak vannak a városban? Mik vannak a lakói közt? Mik vannak a városban? Mit csinálnak a vásáron? Hol tartják a vásárt? Mi van falud végén? Mit csinálnak itt? Mi van a temetőben? Minek hívják azért a temetőt? Mi van minden sír mellett? Mi áll ezen? Mi van még némely sír mellett? Mi folyik falud mellett? Mi vezet át a patakon? Mije van minden községnek? Kik képezik az előljáróságot? Hol van az előljáróság?

V. Az idő.

1.

Munka nélkül nem élhetünk meg. A jóra való ember szorgalmasan is dolgozik kora **reggeltől** késő **estig**. Ámde nem egy húzomban. Közben

meg is pihen. A **déli** pihenés alatt ebédel. **Délután** uzsonnáz és este vacsorál. Vacsora után imádkozik, lefekszik és alszik egész **éjjel**. Reggel felkel, megmosdik, felöltözködik és imádkozik. Reggeli után, legtöbbször azonban reggeli előtt ismét munkába megy. Így megy ez hat napon át. A jó gyermek sem tölti el semmiivel az időt. Szorgalmasan jár iskolába, hogy idővel derék ember váljék belőle. **Vasárnap** nem dolgozunk, hanem pihenünk és templomba járunk. Vasárnap ünnepnap. Hét nap együtt egy **hetet** tesz. Egy hétben van hat munkanap vagy hétköznapi. Ezek: **hétfő, kedd, szerda, csütörtök, péntek és szombat**. Négy hét és néhány nap egy **hónapot** tesz. Van tizenkét hónap: **január, február, március, április, május, június, július, augusztus, szeptember, október, november és december**. Tizenkét hónap egy **évet (esztendő)** tesz.

Reggeli könyörgés.

Mennyei jó Atyám,	Légy ezen a napon
Fogadd hála-imám,	Is paizsom, védelmem !
Hogy vigyáztál reám	Óvd meg, kérlek, büntől,
Az elmúlt éjszakán.	Ártatlan kis lelkem !

Áldd meg szüleimet,
 Akik úgy szeretnek.
 Éltessed soká, hogy
 Felnevelhessenek. Ámen.

Esteli könyörgés.

Istenem, mielőtt	Áldd meg minden jóval
Nyugalomra térek,	Apámat s anyámat!
Összetett kezekkel	Add, hogy soh'se érje
Kérve-kérlek téged:	Életükben bánat!

Áldd meg testvérimet,
 Áldj meg mindnyájunkat!
 Add, hogy ne zavarja
 Semmi nyugalmunkat! Ámen.

Beszédgyakorlatok.

Elhetünk-e munka nélkül? Mit csinál tehát a jóra való ember? Egy húzomban dolgozik-e az ember? Mit csinál közben? Mit csinál a déli pihenés alatt? Mit csinál délután? Mit csinál este? Mit csinál vacsora után? Mit csinál reggel? Hány napig megy ez így? Mit csinál a jó gyermek is? Vasárnap is dolgozunk-e? S mit csinálunk vasárnap? Mit tesz hét nap együtt? Hány munkanap vagy hétköznapi van? Melyek azok? Mit tesz négy hét és néhány nap? Hány hónap van? Melyek azok? Mit tesz tizenkét hónap együtt?

2.

Egy évben négy évszak van: **tavas**, **nyár**, **ősz** és **tél**. Leghidegebb évszak a tél; legmelegebb a **nyár**. Tavaszkor és őszkor az **időjárás** se nem túlságosan hideg, se nem túlságosan meleg. Télen a napok rövidebbek mint nyáron. Télen ugyanis a nap később kel és előbb nyugszik le, mint nyáron. Mikor a nap kel, van reggel. Mikor a nap lenyugszik, van este. Mikor a nap legmagasabban áll, van dél. Mikor az órák éjjel

tizenkettőt ütnek, van éjfél. Ahol a nap kel, van **kelet**. Ahol a nap lenyugszik (leáldozik), van **nyugat**. Ha arccal kelet felé állok, jobbkezem felé van **dél** és balkezem felé **észak**. Kelet, nyugat, dél és észak **égtájak**.

Elöttem van észak,   Balra a nap nyugszik,
Hátam mögött dél,   Jobbra a nap kél.

Beszédgyakorlatok.

Hány évszak van egy évben? Melyik a leghidegebb évszak? Melyik a legmelegebb évszak? Milyen az időjárás tavaszkor és őszkor? Milyen idő van most, hideg, hűvös vagy meleg, száraz vagy nedves (esős), borús vagy derült, szeles vagy csendes? Milyenek a napok télen? Mikor kel a nap télen? **Mi van akkor, mikor a nap kel?** **Mi van akkor, mikor a nap lenyugszik?** Mikor van dél? Mikor van éjfél? **Mi van ott, ahol a nap kel?** **Mi van ott, ahol a nap lenyugszik?** Ha arccal kelet felé állsz, **mi van jobb kezed felé?** **Mi van balkezed felé?** **Mik a kelet, nyugat, dél és észak?**

Szótár. — Slovník.

I. Az iskola. — Škola.

a, az — ten, tá, to
ez — tento, táto, toto
az — onen, ona, ono
magas — vysoký
alacsony — nízký
is — aj, tiež
vagy — lebo
kis, kicsiny — malý
nagy — veľký
földszintes — prízemný,
emeletes — poschodný
mi? — čo?
milyen? — jaký?
még — ešte

4.

könyv — kniha
toll — pero
papír — papier
írka — písanka
hasznos — užitočný
szögletes — hranatý
itt — tu, ott — tam
tábla — tabuľka
kréta — krieda
vonal — čiara
vonalzó — linonár
pala — bridlica
tinta — atrament
hát? — a?
fekete — čierný
fehér — biely

vörös — červený
törékeny — lámavý, krehký
vékony — tenký
lapos — plochý, ploský
egyenes — rovný

7.

tanító — učitel
tanítónő — učiteľka
tanuló — žiak
tanít — učí
olvas — číta
kérdez — pýta sa
magyaráz — vysvetľuje
számlál — rátá, počtuje
énekel — spieva
imádkozik — modlí sa
hallgat — mlčí
figyel — pozoruje
ír — píše
felel — odpovedá
és, meg — a
mit tesz } — čo robí
mit csinál }
ki, kik? — kto?

8.

figyelmes — pozorný
fecseg — tára
engedelmes — poslušný
jó — dobrý, rossz — zlý
szorgalmas — usilovný
hanyag — nedbanlivý
parancsol — rozkazuje
engedelmeskedik — poslúchá

pajkos — samopašný
tánuľ — učí sa
nem — nie

9.

fon — pradiť
rajzol — kreslí
horgol — hačkuje
köt — štrikuje, pletie
fest — barví, maľuje
hímez — vyšívá
szó — tká
varr — šije
ügyes — spôsobný
név — meno
figyermek — chlapec
leánygyermek — dievča

11.

miből — z čoho?
van — je
pad — lavica
asztal — stôľ
szék — stolica
szekrény — škriňa
térkép — mapa
földgömb — zemegúľa
széles — široký
keskeny — úzký
négyyszögű — štvorhranný
kerek — okruhlý
gömbölyű — guľatý
fa — drevo, strom
hosszú — dlhý

12.

hol? — kde?
hová? — kam?

miről? — z čoho?
mivel? — s čím?
min, mire — na čom
jár, megy — ide

15.

eszköz — prosriedok
taneszköz — učebný
[prosriedok
íróeszköz — pisací nástroj
szabad — slobodno
rongálni — pohubiť
sárgaréz — mosadz
bútor — náradie
acél — ocel
gép — stroj
körző — kružidlo

19.

azután — potom
udvarias — zdvorilý
neveletlen — nevzdělaný
rakoncátlan — rozpustilý
haza — domov
úr — pán
illedelmes — slušný
szeret — miluje, má rád
szeretik — milujú
mellett — pri, vedľa

21.

ülés — sedisko
deszka — doska
láb — noha
lap — plocha
fiók — fíjok
hát — opierka, chrbát
könyvespolc — polica
fedél — pokryvka

lap — list
állvány — podstavok
szeg — kliniec
keret — rám
sodrony — drót
golyó — guľa
kő — kameň

22.

ember — človek
fej — hlava
nyak — krk
fül — ucho
orr — nos
törzs — driek
kéz — ruka
szem — oko
hány — kolko?
sok — veľa
alak — postava, podoba

24.

test — telo
arc — tvár, líce
homlok — čelo
halánték — sluch
ujj — prst
fog — zub
nyelv — jazyk
bal — ľavý
jobb — pravý
ízlel — chutná
szagol — vonia
megrág — zožuje
eszik — jie
eszem — jem
iszik — pije
iszom — pijem

dolgozik — pracuje
étel — jedlo
hall — počuje
csak — len
haj — vlas
azaz — to jest

25.

atya — otec
anya — matka
vezetéknév — premeno
keresztnév — krstné meno
család — rodina
fitestvér — brat
nőtestvér — sestra
tartozik — patri
szülők — rodičia
nagy szülők — starí rodičia
képez — tvorí
nagybátya — strýc, ujec
nagy néne — tetka
unoka — vnuk, vnučka
unokaöcs — synovec
unokahúg — sesternica
rokon — pokrevný, rodina

27.

mesterember — remeselník
ruha — odev
kabát — kabát
szabó — krajčír
férfi-szabó — mužský [krajčír
női-szabó — ženský krajčír
kovács — kováč
készít — zhotovuje
lakatos — zámočník
asztalos — stolár

ács — tesár
kalap — klobúk
zár — zámka
kulcs — kľúč
mellény — vesta
nadrág — nohavice
csizma — čizma
cipő — črievica
szoknya — sukňa
ing — košeľa
gatya — gate
sapka — čapka
ha — jestli
hogy — jako

28.

külső — vonkajší
belső — vnútorný
fedél — strecha
terem — sieň
tanterem — učebná sieň
levegő — povetrie
friss — čerstvý
mennyezet — obloha
padló — dlážka
homok — piesok
vályog — válok
tégla — tehla
néha — niekedy
ajtó — dvere
ablak — oblok
be — dnu
ki — vy
játék — hra
illik — patrí sa
világosság — svetlo
föld — zem
néhol — niekde, dakde
labdázni — lopdovať sa

verekedni — biť sa
közben — medzi, pri
barna — šedý
mész — vápno
szín — barva
lejtős — sklonitý, strmý
függőleges — kolmý,
[svislý
vízszintes — vodorovný
át — cez
udvar — dvor
játsszani — hraťi
tornaszer — telocvičený
[nástroj
tornáz — turnuje
jön — príde
ver — bíte
katonásdit játszani — hra
[o vojakov
civakodni — vadíť sa

II. A ház — Dom.

1. A lakás — Bydlo.

lakunk — bývame
több — viac
szoba — izba
konyha — kuchyňa
éléskamra — spižiarňa
pince — pivnica
fáskamra — dreváreň
sokféle — mnohonásobný
milyenek — jaké sú
ágy — posteľ
pamlag — pohovka
főz — varí
mond — povedá
hús — mäso
leves — polievka
pecsenye — pečeňa

takaréktűzhely — sporivé
[ohnisko]

főzelék — varivo
kemence — pec
süt — pečie
sütik — pečú
kalács — koláč
rendesen — obyčajne
tart — drží

szalonna — slanina
tej — mlieko
vaj — maslo
zsír — masť
élelmiszer — potrava
alatt — pod

zöldség — zeleniny
bor — víno
sör — pivo
rak — kladie
tűz — oheň
tűzel — ohníť

padlás — poval
fölött — nad
szárítják — sušia
fehérmű — biele šaty

2. Az udvar — Dvor.

istálló — maštal
ól — chliev
szín — kôľňa
csűr — stodola
akol — ovčiarňa
ló — kôň
tehén — krava
ökör — vól
szamár — somár, osol
disznó — sviňa
kecske — koza
juh — ovca
kutya — pes

macska — mačka
lúd — hus
tyúk — sliepka
hál — spí, leží
külön — osobite
kocsi — vóz
szán — sane
eke — pluh
borona — brána
gazdasági eszköz — hos-
[podársky nástroj]
széna — seno
sarjú — kosienok, otava
lúcerna — vojteška, lucerna
kút — studňa
egészséges — zdravý
ital — nápoj
isszuk — pijeme
élő — živý
háziállat — domáce zviera
bántani — uraziť

3. A kert — Zahrada.

bekerítve — ohradený
kerítés — plot
kapu — vráta
tavasz — jaro
tavaszkor, tavasszal — na
esik — prší [jar
felássák — prekopajú
bevet — poseje
különbéle — rozličné
mag — zrno, semã
terem — rastie
nyár — leto
nyáron — v lete
sokáig — za dlho
öntözik — polievajú
virág — kvet

szőlő — hrozno
 jóízű — chutný
 gyümölcs — ovocie
 cseresznye — čerešňa
 alma — jablko
 körte — hruška
 szilva — slivka
 barack — broskyňa
 legtöbb — najviac
 szüret — vinobranie,
                     [oberačka
 tél — zima
 télen — v zime
 semmi se — nič
 pihen — odpočíva

III. A templom - Kostol.

Isten — Boh
 -nál, -nél, mint — jako
 ünnep — sviatok
 többször — viacej ráz
 nap — deň, slnko
 napjában — denne
 karácsony — vianoce
 húsvét — veľká noc
 pünkösöd — turice
 úrnap — Božie telo
 született — narodil sa
 feltámadt — vstal
 miséz — omšuje
 tisztelendő úr — pán farár
 kántor — kántor
 torony — veža
 harang — zvon
 harangoz — zvoní
 harangozó — zvonitel
 egyházi — kostolník
 keresztel — krstí
 prédikál — káže
 esket — sobáši

orgona — organ
 szent — svätý
 orgonál — organuje
 gyóntat — zpovedá
 oltár — oltár
 szószék — kazateľňa
 feszület — kríž
 zászló — zástava
 óra — hodiny, hodina
 mutat — ukazuje
 kör — kruh
 fél — pol
 negyed — štvrt
 mutató — ukazovadlo
 jelez, jelzi — poznamená
 csillag — hviezda
 kakas — kohút
 perc — minuta
 tető — vrch
 számjegy — číslica
 vallás — náboženstvo
 hit — viera
 ért — pre, za
 görög — grécky
 tartatik — drží sa
 istentisztelet — Bohoslužba
 anyanyelv — materinská
 tót — slovak [reč
 német — nemecký
 magyar — maďar
 magyarul — po maďarský
 kell — musí
 honpolgár — občan vlasti
 gyűlölni — nenávidet
 valaki — voľakto
 valakit — voľakoho

IV. A község. — Obec.

alu — dedina
 város — mesto

lakom — bývam
 lakol — bývaš
 születtem — narodil som sa
 nagyon — veľmi
 közepén — v prosriedku
 kocsíút — vozná cesta
 gyalogút — chodník
 nagyrészt — zväčša
 leginkább — najviac
 mível — obrába
 barom — hovädo, lichva
 tenyészt — chová
 parasztember — sedliak
 enyémnél — jako moje
 vásár — jarmok, trh
 árul — predáva
 vásárol — kupuje
 piactér — tržisko
 vég — koniec
 végén — na konci
 temető — cintorín
 temetik — pochovávajú
 halott — umrlec
 ügyvéd — pravotár
 orvos — lekár
 síremlék — náhrobný
 [pomník]
 nyugszik — odpočíva
 szomorú — smutný
 fűzfa — vrba
 sírdomb — náhrobok
 hívják — menujú
 patak — potok
 folyik — tečie
 híd — most
 előljáróság — vrchnost
 bíró — sudca
 jegyző — zápisník, notár
 esküdt — prísažník
 vezet — vodí, vezie

V. Az idő — Čas.

1.

munka — práca
 nélkül — bez
 él — žije
 élhet — môže žiť
 jóra való — súci
 kora reggel — včasno za
 [rána
 késő — neskoryý
 -ig — do
 este — večer
 ámde — avšak
 egy húzomban — nepres-
 [tajne
 közben — medzi
 dél — poludnie
 délután — po-poludnie
 pihenés — odpočinok
 alatt — pod, medzi
 ebédel — obeduje
 uzsonnáz — olovrantuje
 vacsorál — večerá
 lefekszik — ľahne si
 alszik — spí
 egész — celú
 éjjel — noc
 tölti el — strávi
 reggel — ráno
 felkel — vstane
 megmosdik — umývá sa
 fölöltözködik — oblieka sa
 reggeli — raňajky
 ismét — zase
 idővel — s časom
 derék — hodný
 váljék — bude
 belőle — z neho
 vasárnap — nedeľa

hétfő — pondelok
kedd — utorok
szerda — streda
csütörtök — štvrtok
péntek — piatok
szombat — sobota
együtt — spolu
hét — týždeň
hétköznapi — robotný deň
néhány — niekoľko
hónap — mesiac
év — rok

2.

évszak — čiastka roka
hideg — zima
meleg — teplo
időjárás — počasie

túlságosan — prehnany
hűvös — chladno
nedves — vlhko, mokro
borús — zamračeno
derült — jasno
szeles — vetristy
csendes — ticho
előbb — skorej
kel — zdvihne sa
lenyugszik — zajde
ugyanis — a síce
üt — bije
kelet — východ
nyugat — západ
dél — juh
észak — sever
égtáj — kraj neba.

0196